

Павло Павленко

Культ споживацтва в сучасному християнстві: “теологія процвітання” як інструмент упровадження секулярного християнства

Втрата сучасним традиційним християнством своєї актуальності неодмінно провокує пошук нових шляхів впливу на людину, підводить до розробок осучаснених версій християнського віровчення, змушує знаходити такі інтерпретації Євангелії, які б були затребуваними в сучасному секулярному суспільстві. Однією з таких спроб сьогодні є неохристиянський харизматичний рух із обстоюваною ним “теологією процвітання”.

Ключові слова: Євангелія, секуляризація, теологія процвітання, харизматичний рух, неохристиянство

“Теологія процвітання” є реакцією на пріоритети, які висунула перед суспільством глобалізація, відповіддю на нові, ліберальні цінності, нові світоглядні концепції, що притаманні для нового, уніфікованого і секуляризованого людства. Виникнувши в другій половині ХХ ст. завдяки теологічним зусиллям ряду західних протестантських діячів, серед яких найбільш визначними є К. Хейгін, Б. Грем, Дж. Майер, О. Робертс, У. Бренхам, Дж. Коу, А. Ален, Г. Ліндсі та ін., “теологія процвітання” сформувала і проголосила, по суті, “нове християнство”, яке здійснює ставку на масову культуру, молодіжну субкультуру, обстоює цінності, які прийнятні для сучасного світу. Будучи надзвичайно чутливим, гнучким до вимог сучасності, воно в максимально короткий термін покриває проповіддю великі маси людей. Не випадково громади, які практикують “теологію процвітання” сьогодні є мегацерквами. Неохристиянський харизматичний рух, проголосивши право віруючого на всі блага світу, право на життєвий успіх і земне багатство, практично за чверть століття охопив чи не всю планету.

З огляду на це, дослідження харизматичних рухів у межах новітнього християнства (як у світі, так і передусім в Україні) постає актуальним завданням, мусить входити до кола нагальних зацікавлень українських науковців, зокрема релігієзнавців. Чимало у цьому сенсі вже зроблено, проте багато аспектів ще не розкриті і чекають свого комплексного вивчення. Загалом феномена неохристиянського харизматизму торкалися у своїх працях такі українські релігієзнавці, як А. Колодний, Л. Филипович, В. Єленський, М. Черенков, О. Карагодіна, В. Любашенко та ін. Особливої уваги заслуговує кандидатська дисертація української академічної релігієзнавиці В. Титаренко на тему “Християнський харизматизм як релігійне явище” (2003), в якій вона чи не вперше в Україні здійснила всебічний аналіз віровчення харизматичних рухів, дослідила феномен християнського харизматизму та його проявів на сучасному релігійному тлі України.

Ідейною основою харизматичного руху в межах сучасного неохристиянства є “теологія процвітання”. Згідно з нею, євангельський Спаситель віддав свою владу над світом християнам, а тому останні отримали здатність володіти ним і впливати на нього. Оскільки “цей світ” належить християнам, то ті мусять не сторонитись його, як

про це повчає Євангелія (Лк. 14:33; Ів. 12:25), а навпаки – вживатись в нього з тим, аби стати його частиною і в такий спосіб своїми справами, власним життям “оприсутнити” в ньому Христа, а це можливо за умови, коли християни стають у матеріальному й фінансовому сенсі успішними, власне, “процвітаючими” громадянами світу. І дарма, що Новий Завіт словами апостола Івана напучує християн “не любити світу, ані того, що в світі” (Ів. 2:15), цілком земні “життєві успіхи” – ось, що мусить засвідчувати “праведність” християнина, виступати чи не головним критерієм його “благословенності”, “благочинності” і “святості” у Христі. Показово, але якраз земними благами спокушував євангельського Ісуса його антипод – Сатана (Мт. 4; Лк. 4.). Більше того, останній, а не Христос, за Новим Завітом є володарем цього світу: він названий “князем світу цього” (Ів. 12:31; 14:30; 16:11), “богом віку цього” (Кор. 4:4).

Проповіді лідерів харизматичних рухів пронизують ідеї про необхідність реалізації в житті християн “фінансового благополуччя”, “бізнесових успіхів”, матеріального багатства. Наприклад, однією з головних тем проповідей “апостола” Володимира Мунтяна – засновника в Україні харизматичної спільноти “Духовний Центр «Відродження»” – є отримання від Бога матеріального процвітання, а задля цього повсякчас слід молитовно бачити себе не просто заможною людиною, а дуже заможною людиною, бо ж саме це, мовляв, засвідчує для віруючого його “перемогу у Христі”. За визначенням В. Мунтяна, до цього стану приводить культивация мислення про себе як багатія, як мільярдера. Власне, останнє й подається, як вияв, практична реалізація християнської віри. Слід передусім уявляти себе багатим, успішним, здоровим, мріяти про свої чуттєві вдачі, бо ж Дух Святий працює з людиною “на території її мрії”. Тому належить запустити свої мрії у власну підсвідомість. В іншому ж випадку віруючий буде завжди далеким від земних благ. На цьому наголошують також інші харизматичні течії. Наприклад, латвійська церква “Нове Покоління” (духовний лідер – О. Ледаєв; має свої філії в Україні) подає процес омріювання успіху в якості “теорії візуалізації”, “принципів позитивного сповідання”.

В основі харизматичних “доктрин успіху” лежить віровчення про “четвертий вимір”, основоположником якого є лідер однієї з південнокорейських харизматичних церков Девід Йонгі Чо. Останній повчає, що молитва до Бога завжди мусить бути максимально візуалізованою у свідомості віруючого. Просячи у Всевишнього про щось чи когось, християни мусять мати яскраве уявлення про це, пережити, відчувати його таким чином, наче це вже є доконаний, виповнений факт, тобто сприймати “неіснуюче, як існуюче” (Рим. 4:17). Останнє постає, як практичне застосування принципів новозавітного розуміння віри. “...Віра то підстава сподіваного, доказ небаченого” (Євр. 11:1); “Поправді кажу вам: Як хто скаже горі цій: Порухся та й кинься до моря, і не матиме сумніву в серці своїм, але матиме віру, що станеться так, як говорить, то буде йому! Через це говорю вам: Усе, чого ви в молитві попросите, вірте, що одержите, і сповниться вам” (Мк. 11:23–24; Мт. 17:20; Лк. 17:6).

“Щоб користуватися вірою, – повчає Д. Йонгі Чо, – необхідно, по-перше, ясно й чітко уявляти собі предмет віри (тобто те, що ви бажаєте мати). Віра є здійсненням чітко й ясно уявленого очікуваного. Якщо у вас тільки невиразні уявлення про майбутні цілі, тоді ви поза сферою дотику до Того, Який здатний і сильний, відповісти на ваші молитви” [1].

Індикатором правильного християнського життя, взірцем християнської віри, еталоном християнства, згідно з харизматичним віровченням, постає рівень матеріального процвітання віруючого. І чим він вищий, себто чим успішнішим, багатшим є християнин, тим він більш благословенний у Христі, тим ближчим є до Бога. Для демонстрації цього тенденційно використовуються вірші про старозавітних праведників, які, як відомо, були вельми заможними людьми. Подібними проповідями рясніють YouTube-канали українських і закордонних харизматичних спільнот, зокрема “Відродження” – “Четвертое Измерение motivation”, “Мунтян Возрождение”, а також “Церковь Новое Поколение”, “Місія Кенета Коупленда”, інтернет-ресурси таких церков, як “Посольство Боже” (лідер – Сандей Аделаджа, Україна), “Емануїл – Божа Церква України”, “Нове життя” (лідер – Максим Максимов, Казахстан), сторінки К. Коупленда (США), Б. Хінна (США) і Д. Хасавейя (Велика Британія) та ін. З огляду на ряд сайтів харизматичних рухів, зважаючи на численні їхні публікації, привертає увагу той факт, що проповідники, перш за все, демонструють “теологію процвітання” на власному досвіді. Часто вони навіть хизуючись тим, що є дуже багатими й успішними людьми, подають це як наслідок свого благословенного життя у Бозі, ставлячи себе в один ряд із заможними праведниками Старого Завіту, прагнучи в такий спосіб довести необхідність фінансового збагачення для вірян.

Біблійний іудаїзм, на відміну від євангельського християнства, і справді оцінював багатство (у тому числі й рабовласництво), як один із критеріїв праведності особи (Пр. 10:22; Бут. 24:35). Не дивно, що практично усі відомі біблійні праведники були вельми заможним людьми (Авраам, Ісаак, Яків, Йосип, Вооз, Давид, Соломон, Езекія, Йосафат, Йов та ін.), не кажучи вже про те, що часом були представниками світської влади або ж уособлювали її в якості царів. Книга Йова прямо засвідчує, що Бог благословляє людину великим багатством з причини її праведності перед ним (Йов 42:10–17.). Натомість Новий Завіт, у своєму негативному ставленні до світу, жодним чином не бачить віруючого частиною цього світу.

Раннє християнство, у протизагу тодішньому іудаїзму, геть ламало чинні соціальні й економічні схеми відносин у суспільстві. Проголошуючи принципи егалітаризму, на рівні громад здійснювалася спроба розбудови такого суспільства, в якому взагалі не буде багатих, а всі ті, хто й мали щось у своїй власності – добровільно продавали це і передавали виручені кошти в казну громади. Відомо, що перші палестинські християни не називалися “християнами” (Дії 11:26), а були відомі як “ебїоніти” (староєврейське עֲבִיּוֹנִי (’ebuōn) – буквально “жебрак”, “нужденний”, “бідний”, “неімущий”, “убогий”) [2, с. 51]. Важливо відзначити, що цю самоназву християн згадує й апостол Павло. “І пізнавши ту благодать, що дана мені, – пише він, – Яків і Кифа, і Іван ... подали мені та Варнаві правиці спільноти, щоб ми для поган працювали, вони ж – для обрізаних, тільки щоб ми пам’ятали про *вбогих* ... (των πτωχων (від *грц.* πτωχος (ptōchōs)) – П. П.)” (Гал. 2:9–10). Тому позиціонування харизматичних неохристиянських груп як носіїв “повної Євангелії” не відповідає новозавітному її розумінню, обстоювана ними “повнота” вигадана, її мета – вписати Євангелію у земне, інтегрувати її цінності і норми у світ і таким чином проголосити таке “християнство”, яке буде зручним для людини світу, не буде виривати її із земного, а навпаки – буде щільно вкорінювати її у нього, прив’язувати до світу.

У світлі головних положень “теології процвітання”, і сам Ісус, і його учні, і більшість перших християн слід тоді вважати “грішниками”, оскільки вони, як відомо, будучи матеріально бідними, не “процвітали” матеріально. Це зовсім не означає, що в оригінальному євангельському значенні християнин мусить добровільно перетворити себе на якогось невдачу чи бідаря. Час первісного християнства давно минув, а з ним охолонув й ентузіазм очікування скорого Другого пришествя Спасителя й кінця світу впродовж I–II ст. н. е. (Мт. 10:23; Мт. 16:28 і паралельні; Мт. 24:34 і паралельні; Сол. 4:15–17; Кор. 15:51–52). Християнство у своїх “останніх днях” біблійної історії ось вже доходить до свого двотисячолітнього рубежу: “останні дні” християнської ери вже стали хронологічно тотожними періоду всього дохристиянського іудаїзму і чи не становлять третину всієї історії біблійного іудаїзму. Виходячи з цього факту, Церква, починаючи ще десь з часу Вселенських соборів, перестала вимагати від християн крайніх у матеріальному сенсі заходів, як це було в апостольські часи, бо ж віруючому, з огляду на “відтермінування” Другого пришествя, в умовах цього світу належить жити. Водночас пособорне християнство не стало повчати про якісь обов’язкові самоцілі досягати “фінансового процвітання”, а це – прагнути стати, наприклад, мільйонером чи вельможею, успішним бізнесменом чи впливовим чиновником. Своєю вірою християнин завжди мусить орієнтуватися на небесне, а не на земне, на Христа і його жертву, а не на матеріальне.

Так, Христос помер за спасіння світу. І це зовсім не означає, що він у такий спосіб “висвятив” його, перетворив на Царство Боже. Згідно з апостолом Іваном, християни повсякчас мусять усвідомлювати, що вони “від Бога і що весь світ лежить у злі” (Ін. 5:19). Водночас помилково буде вважати, що Христос кинув християн напризволяще, не опікується матеріальним і фінансовим боком їхнього життя у земному. Євангелія повчає: “Не складайте скарбів собі на землі... Складайте ж собі скарби на небі... І про одяг чого ви клопочетесь? ... Отож, не журіться, кажучи: Що ми будемо їсти, чи: Що будемо пити, або: У що ми зодягнемось? Бо ж усього того погани шукають; але знає Отець ваш Небесний, що всього того вам потрібно. Шукайте ж найперш Царства Божого й правди Його, а все це вам додасться” (Мт. 6:19–33; Лк. 12:22–31; Пс. 34:10). Інакше кажучи, Євангельський закон тут діє за наступним принципом. Якщо віруючий буде в першу чергу прагнути реалізації Євангелії як істини Божої у своєму житті, вnormувати своє життя до праведності Христа, матеріальний бік існування в земному також буде підтримуваний Всевишнім – все необхідне для гідного життя християнин отримає сповна (з огляду тут на грецьке слово “πρόσθησεται”, все потрібне для гідного життя буде саме собою *приєднане, додане, долучене*). Саме так діє євангельський закон про матеріальний достаток (Євр. 13:5). Віруючий не мусить турбуватися за власне матеріальне й фінансове благополуччя, а покластися в цьому питанні на Бога.

Натомість за вченням харизматів віруючому потрібно шукати в Богові, а радше через Бога, передусім матеріального процвітання для себе, успіхів і благополуччя у всіх сферах власного земного життя. Здобувши все це, як наслідок чи наостанок, він (християнин) буде удостоєний духовних благ, першим серед яких є спасіння у Христі. У масі проповідей харизматичні проповідники уникають зауважувати вірян про гріх і необхідність каяття, оскільки праведним харизмата робить не каяття, а правильне “по-

зитивне мислення” на очікуваний результат. Останнє подається як необхідна духовна праця задля “набуття Духа Святого”, оприсутнення його в житті віруючого.

Неохристиянський харизматизм випрацював принципово відмінне від традиційного, і головне – новозавітного, віровчення про Духа Святого. Загалом приймаючи традиційно християнську ідею про Трійцю – віруючи в Отця, і Сина, і Святого Духа, саме Дух Святий постає для харизматів головним об’єктом поклоніння. Мотивація тут наступна. Згідно з Євангелією від Івана 14:16–19, Ісус під час свого месіанського служіння наголосив, що після свого вознесіння на небо поруч із християнами на Землі буде перебувати Дух Святий, якого в тексті названо “*παράκλητος*” (втішитель, захисник, посередник). “І вблагаю Отця Я, і Втішителя іншого дасть вам, щоб із вами повік перебував” (Ів. 14:16). Харизмати вірять, що на цій підставі слід тому молитися не Богові-Отцю, не Ісусу Христу, бо нині вони перебувають на небі, а звертатись саме до Духа Святого, оскільки він один із Трійці присутній на Землі. “Утішитель же, Дух Святий, що Його Отець пошле в Ім’я Моє, Той навчить вас усього, і пригадає вам усе, що Я вам говорив” (Ів. 14:26). Посилаючись на відповідні місця з Писання, харизмати певні, що, оскільки Святий Дух перебуває завжди при них і в них (Ів. 14:17, 26), це підводить їх до переконання, що він навчає їх не так через Святе Письмо, як на підставі власних одкровень, безпосереднього спілкування з Духом Святим, в ході яких він може безпосередньо розмовляти з ними і таким чином напучувати їх словами й мислеобразами. Однак виникає питання: чому зазвичай ці напучування зорієнтовані не на обстоювання євангельської ідеї про “зречення світу і того, що у світі”, “зречення самого себе”, а навпаки – скеровані на поглиблену інтеграцію віруючого у “світ цей”, на максимальне вживання в нього. Не випадково євангельська ідея про зречення світу, а відтак і про праведність у Христі, відсунута в харизматичному віровченні на периферію, бо ж вона постає незручною, а тому й незатребуваною серед харизматичного загалу.

Потрібно наголосити, що ідея євангельської святості передбачає відділеність віруючого від світу, власне, зречення його через посвячення Богові. Натомість віровчення харизматів, здійснюючи акцент на іншому – на успішному існуванні християнина у світі, на максимальному задоволенні його матеріальних потреб, таким чином розуміє святість у протилежному, небіблійному сенсі – як максимальне вживання у світ, як служіння мамоні (*μα(μ)μωνας*) – багатству, яке, за словами Спасителя, натомість виступає протилежністю Бога (Мт. 6:24; Лк. 16:13). Власне, це і подається в якості основної мети реалізації християнського життя. Саме тому проповіді про необхідність мислити себе успішними і заможними у фінансовому і матеріальному сенсі постають ключовими. Дослідження Святого Письма зводиться до обґрунтування цього, що часто призводить до викривленого сприйняття його змісту. Підбір біблійних текстів здійснюється в такий спосіб, аби вони поставали підкріпленням “євангельського” походження “теології процвітання”, розкривали Євангелію у її, мовляв, “повному обсязі”. Обстоюючи віровчення “повної Євангелії”, неохристиянський харизматизм у цьому сенсі проголошує нове, далеке від євангельського типу, християнство, оскільки презентує “Христа для світу” (якщо не “Христа світу” – Христа земного, світського).

В основу “теології процвітання” покладене віровчення пастора-євангеліста Е. Ке-ньона (1867–1948) і його послідовника – К. Хагіна (1917–2003). “Що я сповідаю,

те я й маю”, – ось головна теза, яку обстоював Е. Кеньон [3, с. 217]. Інакше кажучи, щоб “мати”, тобто бути успішним і багатим, слід сповідувати Євангелію “інакше”, “по-новому”. Для цього ідеологи і проповідники “теології процвітання” вишукують відповідні цитати зі Святого Письма, здійснюючи акцент загалом на ті тексти Старого Завіту, з яких випливає, що Бог благословляє біблійних праведників матеріальним достатком, водночас ігноруючи ряд новозавітних, в яких обстоюється цілком протилежна позиція – бідність трактується як благословення, як головний атрибут праведності. Відтак основна ідея “теології процвітання” зводиться до реалізації тези “Бог бажає фінансового процвітання всім віруючим і винагороджує їх грошима, згідно з силою їхньої віри” [3, с. 218].

До речі про фінанси: як виявляється, фінансові піраміди цілком вписуються в харизматичну доктрину. Тут пригадується гучний скандал із київським пастором “Посольства Божого” Сандеем Аделаджою, який на богослужіннях переконував прихожан вкладати гроші в компанію “King’s Capital”, яка пізніше збанкрутіла, а кошти безслідно зникли. “Апостол” В. Мунтян на кожному богослужінні закликає щедро жертвувати гроші на розвиток громад, фінансово брати участь у т. зв. “партнерських програмах”, мотивуючи це тим, що чим більше людина віддає фінансів на діяльність громади і вкладає у “партнерське служіння”, тим більше вона фінансово буде благословлятися Богом. Зауважимо, способом заробітку в “Духовному Центрі «Відродження»” є література, зокрема брошури В. Мунтяна та його дружини, відео-продукція духовного центру “Відродження” [4]. “Завдяки фінансовій підтримці партнерів, справа Божа може просуватися вперед. Сьогодні ми закликаємо тебе, любий друже, стати відповіддю для Бога у виконанні цієї місії, і ти побачиш, як Бог покриє все, чого ти потребуєш” [5].

Загалом тенденція уподібнення християнства до бізнесу стає дедалі відчутнішою і з часом може бути причиною витіснення з християнства головної його суті – духу Євангелії, натомість заміни його “бізнес-планом” глобального вживання релігії Христа у світ, повного прилаштування до його потреб, запитів і цінностей (які, як відомо, здебільшого не є достойними і гідними людини, а навпаки – низькими, аморальними, чуттєвими).

Так, римо-католицький кардинал Анджело Скола (ініціатор створення у Ватикані “Папської Ради у справах Нової Євангелізації”) закликає оновити парафії і церковні рухи, побороти таке явище, як уподібнення Церкви до фірми, церковних інституцій до бізнесових структур. “Часом домінує ментальність фірми і логіка підприємства, – зауважує кардинал. – Церква стає нудною і люди відходять, оскільки не відчують, що в цієї «фірми» є щось спільне з їхнім життям” [6]. Одначе, “спільне” з життям сучасної людини можна розуміти по-різному: одні вважають, що слід тісніше наближати християнство до людини з її проблемами, потребами та світоглядними настановами, інші ж навпаки – переконані, що християнство за жодних обставин не повинне “прогинатися” під світ, а мусить залишатися вірним новозавітним настановам, не бути частиною світу. Що стосується католицизму, то ідея нової євангелізації розуміє “спільність” з життям людини передусім у духовному сенсі, тобто у поверненні християнству, якщо можна так сказати, колишнього статусу затребуваності, статусу актуальності Євангелії, бути

чутливим до духовних запитів людей. У цьому сенсі ставка католицизму на глобалізм є одним із головних механізмів реалізації цих позицій.

Відмітну рису “теології процвітання”, поруч із віровченням про “фінансове процвітання” становить також “вчення про зцілення”. Тут слід згадати про колишнього лютеранського пастора зі Швеції, засновника харизматичної церкви “Слово Життя” У. Екмана (будучи палким харизматом, у 2014 р. оголосив про перехід у католицизм). Останній оприлюднив власне віровчення про багатство і здоров’я, яке опісля стало офіційною доктриною “Слова Життя” (а згодом – “Руху Віри” чи “Слова Віри”): справжній християнин неодмінно мусить бути багатим і здоровим (у протилежному разі те християнство, яке не вчить цьому є хибним). Назагал доктрина “Слова Життя” базується на наступному: 1) “вченні про віру” (лише той, хто має сильну віру, може бути зцілений, отримати відповідь на молитву); 2) “вченні про досягнення успіху” (Бог бажає фінансового процвітання віруючим у нього); 3) “вченні про зцілення” (Бог бажає зцілити кожну людину); 4) “законі сіяння і жнив” (кожна людина може пожати те, що вона посіяла для Бога, подібно до насіння, навіть якщо це стосується фінансів).

“Теологія процвітання” обстоює “спільність” християнства з сучасною людиною, проголошує ідею про максимальне влиття релігії Євангелій у світ людини, власне, у світ чуттєво-матеріального, а не духовного буття – світ бізнесового прагматизму, підприємливого розрахунку, світ грошей, а значить – світ тілесних втіх, багатства і влади як можливої життєвої самодостатності. Тому навернення людей в лоно харизматичних течій є доволі легким процесом, оскільки не вимагає особливих зусиль до зміни усталених життєвих пріоритетів, бо ж традиційні євангельські уявлення про гріх, спасіння, рай і пекло практично повністю виключені з віровчення як ті, що “непривабливі”, “образливі” для більшості сучасних людей. Відтак сконструйоване “теологією процвітання” християнство не лякає людину “Страшним судом”, а навпаки, – розуміючи все те, чим живуть, що турбує людей, прагне зробити їхнє буття на Землі максимально комфортним.

“Теологія процвітання” у всіх її модифікаціях спрямована на створення позитивних емоцій, формування “позитивного мислення” і “конструктивних кроків” у трьох основних сферах життя людини – фінанси, здоров’я, відносини з оточенням [3, с. 220]. Відтак новозавітне віровчення про бідність та аскезу було замінене у “теології процвітання” “догматом споживацтва”. “Суть останнього догмату, – як зауважує російський вчений-економіст В. Катасонов, – гранично проста: Бог хоче, щоб усі були щасливі, а щастя – це перш за все високий рівень споживання різних товарів і послуг. Підвищуючи свої потреби і прагнучи їх максимально задовольнити, людина «виконує волю Бога». При цьому допускаються потреби не тільки в життєво необхідних благах, але також у благах, які забезпечують комфорт, у розкоші, в розвагах” [3, с. 221]. По суті, “теологія процвітання” являє собою “культ багатства”, уособлює таку собі гедоністичну “релігію грошей”. “На основі «теології процвітання» відбувається повне зрощення бізнесу і Церкви. Тож вірування, засновані на «теології процвітання», постають на сьогоднішній день найбільш завершеною формою релігії грошей” [3, с. 223].

Зазначимо тут принагідно, що пастор і телеведучий Бенні Хінн – один із визнаних у світі адептів і пропагандистів “теології процвітання” – декілька років тому публічно зрікся означеної богословської доктрини, назвавши її “помилковою Євангелією”. “...Я думаю – це сумно, що дехто дійшли в цьому до крайності і те, чому навчають, не є Божим словом; і я думаю, що я так само винний, як і інші. Іноді ти заходиш трохи далі, ніж дійсно потрібно, і тоді Бог повертає тебе до нормальності і реальності” [7]. На думку Б. Хінна, більшість проповідників “теології процвітання” неправильно тлумачать біблійне, зокрема євангельське віровчення, а тому пускаються в поширення хибних ідей, які далекі від християнських. “Коли я був молодший, я перебував під впливом проповідників, які вчили всьому цьому. Але зараз я думаю, що це не відповідає Біблії. Так що ж таке процвітання? – Відсутність нестачі. Я вже говорив це раніше, – пояснює проповідник. – Чи був у пророка Іллі автомобіль? Ні. Але йому не бракувало нестачі. Чи жив Ісус в особняку? Ні. У нього не було нестачі. Як щодо Апостолів? У них не було нестачі, – сказав Хінн. – Сьогодні ідея процвітання полягає в достатку і проживанні в розкішних будинках, а також в автомобілях і банківських рахунках. Ми сфокусували свою увагу зовсім не на тому” [8].

Між тим, сьогоднішній неохристиянський харизматичний рух – це один із засобів інтеграції християнства у світ доби постмодерну і постправди. Не випадково його лідери широко використовують на рівні релігійних громад методи комерційних організацій. Більше того, популярність руху залежить ще й від того, що громади його вірних не являють собою “церков” у їхньому традиційному, новозавітному розумінні, а, швидше, схожі на бізнесові структури з мережевою формою управління; богослужіння більше походять на шоу, а проповіді служителів нагадують бізнес-лекторії. Природне право кожного бути успішним, багатим, здоровим у харизматизмі поставлене на конвеєр: кожен реально може отримати все це і сповна, щоправда за умови наявності міцної віри. Якщо ж Бог не благословляє людину успіхом, багатством чи не вздоровлює її, значить сила віри є недостатньою для отримання цих обдарувань, а, отже, завжди забезпечує носіїв “теології процвітання” від викриття у шахрайстві, використанні християнства як засобу самозбагачення лідерів харизматичних церков.

За роки Незалежності на теренах України, поруч з активізацією традиційних релігійних конфесій, постало чимало нових, нетрадиційних для суспільства релігійних меншин (останні репрезентують цілу низку окремих конфесій, напрямків і толків), діяльність яких, зважаючи на їхню роздрібненість, часто випадає з поля зору держави. Відтак до переліку стратегічних і пріоритетних на сьогоднішній день завдань мусить входити вивчення нетрадиційних і новітніх релігійних рухів, збір інформації про їхні віровчення й діяльність. Це потрібно задля того, аби знати їхню ідеологічну позицію щодо національного, національно-культурного і традиційно-релігійного, щоб, з одного боку, володіти інформацією щодо віровчень, світогляду, який вони поширюють, а з іншого – щоб розуміти, якою мірою, яким чином ті чи інші нетрадиційні конфесії, зокрема харизматичні рухи неохристиянського толку, можуть (чи не можуть) бути залучені до процесів формування й утвердження української національно-культурної ідентичності, впливати на розвій і утвердження української України. Зазначимо тут принагідно, що переважна більшість харизматичних конфесій

і груп в Україні у своїй основі обстоюють російськомовність. І вже тільки це говорить про чимало – доводить “нейтральне” ставлення харизматів в Україні до української мови й української культури, а це, своєю чергою, підводить їх до сповідання в Україні проросійської ідеології, до поширення російських політичних матриць та антиукраїнських міфологем.

Проведена нами наукова розвідка – один із багатьох сегментів чималого дослідницького комплексу. Вона доводить актуальність вивчення харизматичних рухів, аналізу їхніх доктрин. У межах нашої статті ми прийшли до ряду висновків, серед яких є й такі, які можуть становити елементи новизни:

У віровченні неохристиянського харизматизму відсутнє обов’язкове євангельське положення про гріх і необхідність каяття.

Харизмати, зауважуючи, що сповідують традиційно-християнську ідею про триєдиного Бога, насправді мають власне уявлення про Трійцю, оскільки головним об’єктом їхнього поклоніння виступає Дух Святий.

Харизмати не сповідують новозавітне віровчення про святість, принаймні не розуміють його в євангельському сенсі, як відділення від світу, оскільки це суперечить “теології процвітання”, а згідно з нею віруючий мусить прагнути не до відділення від світу, не до зречення його, а навпаки – прагнути до успішного, власне, “процвітаючого” існування у світі, до максимального задоволення власних матеріальних потреб.

Сьогоднішній неохристиянський харизматичний рух – один із засобів інтеграції християнства у світ доби постмодерну, це інструмент впровадження нового, відмінного від євангельського, секулярного християнства.

1. Чо Йонгги Давид. Четвёртое измерение // Христианские книги (библиотека лучшей христианской литературы). URL: <http://kingdomjc.com/Books/Cho4/01.htm>.

2. Апокрифы древних христиан: исследование, тексты, комментарии. Москва, 1989. 336 с.

3. Катасонов В. Ю. Религия денег. Духовно-религиозные основы капитализма. Москва, 2013. 408 с.

4. Онлайн-магазин. Книги о религии – христианство // Духовный Центр “Возрождение”. URL: <http://vo.org.ua/shop>.

5. Партнерство – христианский духовный центр “Возрождение” Владимира Мунтяна. URL: <http://vo.org.ua/partner>.

6. Запад нуждается в обращении в христианство // Terra Mariana. URL: <http://catholic.baznica.info/archives/5631>.

7. Benny Hinn Ministries // Facebook. 22 лютого 2018. URL: <https://www.facebook.com/BennyHinnMinistries/videos/10156198529666450/>.

8. Benny Hinn renounces prosperity gospel, says ‘Holy Ghost is just fed up with it’ // The Christian Post. Wednesday, September 04, 2019. URL: <https://www.christianpost.com/news/benny-hinn-renounces-prosperity-gospel-says-holy-ghost-is-just-fed-up-with-it.html>.